

19 maj 2025

Invasiva främmande arter

– hur oroväckande är det?

Madeleine Larsson, Naturvårdsverket

Vad är invasiva främmande arter (IAS)?

Inhemsk art (etablerad i landet före 1800) som breder ut sig

Möjligtvis konkurrenskraftig, inte invasiv.

Problematiska arter?

- Invasiva främmande arter (IAS):
 - djur eller växter som flyttats till nya platser med *människans hjälp*.

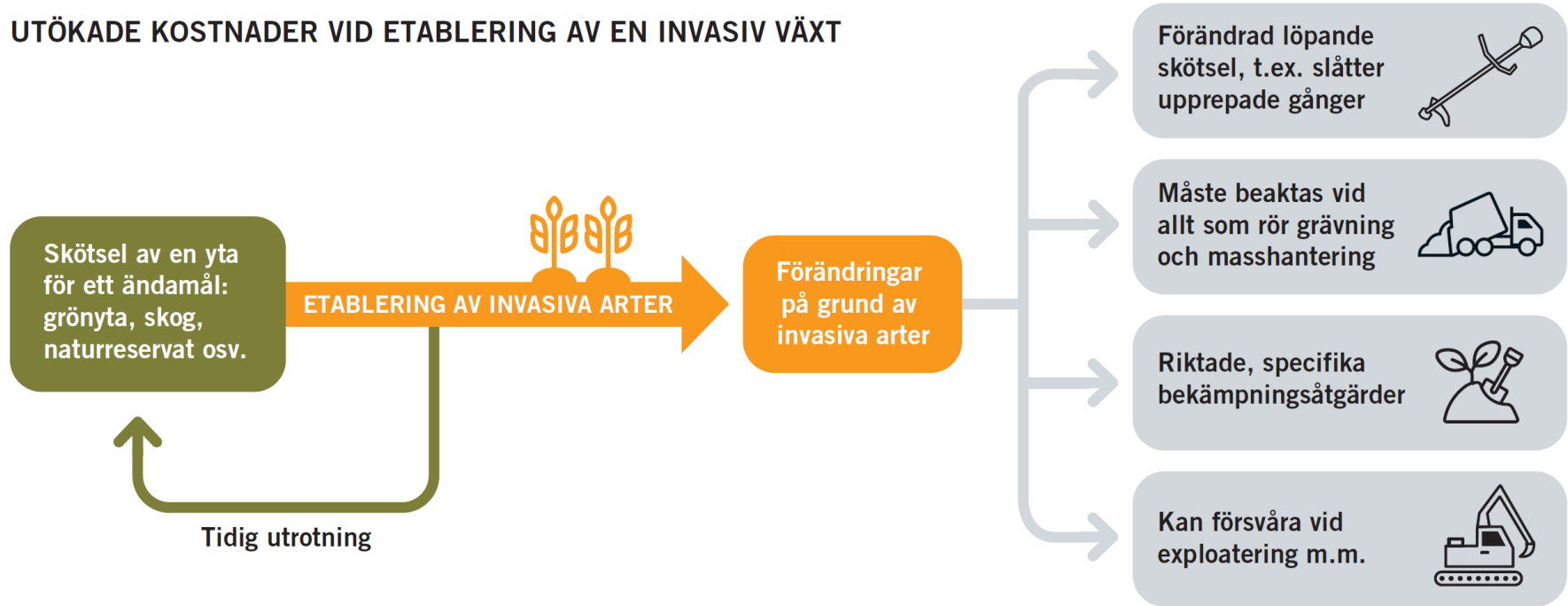
Problembild:

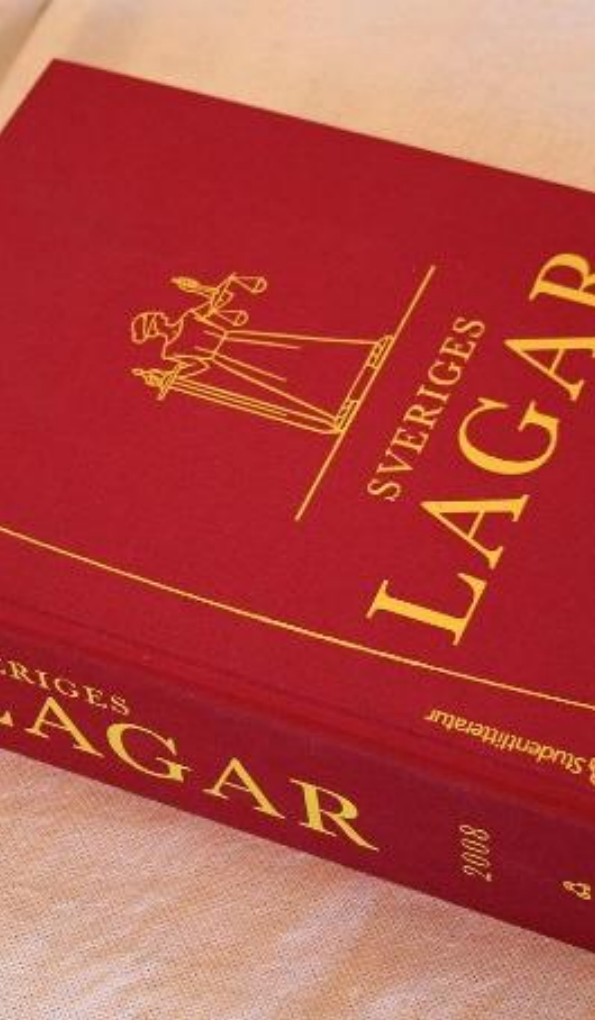
- Breder ut sig på andra arters bekostnad, till följd av till exempel utskuggning, annan konkurrens om resurser eller predation.
- Påverkan på infrastruktur.
- Kan potentiellt orsaka skada på människors hälsa (zoonoser, giftig växtsaft, allergier från pollen etc.).

En kostnad för samhället!

UTÖKADE KOSTNADER VID ETABLERING AV EN INVASIV VÄXT

Lagrum

EU-förordning (1143/2014)

- 88 arter omfattas av förbud
- + möjlighet till svensk förteckning

Svensk förordning (SFS 2018:1939)

- Beskriver ansvarsfördelningen

Miljöbalken – ”nya” bestämmelser implementerades 2018

- förbjudet enligt EU-förordningen, straffbart:
- fängelse eller böter

EU-listade arter får inte:

- Importeras
- Hållas
- Säljas
- Transporteras
- Användas eller utbytas
- Födas upp
- **Tillåtas reproducera sig, växa eller odlas**
- **Släppas ut i miljön**

Ansvarig är den med rådgighet över marken

Ansvariga myndigheter

**Havs
och Vatten
myndigheten**

- Centrala myndigheter i lagstiftningen – föreskriftsrätt, vägledande myndigheter
- Bemannar arbetsgrupper inom EU
- Föreslår arter för nationell förteckning
- Kommunikationsarbete
- Rapporterar till EU vart 6:e år
- NV har tagit över nationellt ansvar för ryggradsdjur på land – ramavtal med Svenska Jägareförbundet

- Ansvarar för åtgärder enligt EU-förordningen
- Snabb utrotning, hanteringsåtgärder
- Bedriver skötsel, ansvarar för nationalparker och naturreservat
- Huvudsaklig tillsynsmyndighet (utöver FIHM)

Ansvariga myndigheter

Andra viktiga myndigheter:

- Trafikverket (skötsel/ansvar områden i anslutning till infrastruktur)
- Skogsstyrelsen (invasiva skogsträdarter/12:6-samråd)
- Tullverket (Gränskontroll)
- Jordbruksverket (Gränskontroll)
- Livsmedelsverket (Gränskontroll)
- Transportstyrelsen (Gränskontroll)
- Statens Fastighetsverk (skötsel/ansvar för statlig mark/fastighet)
- Polisen & Åklagarmyndigheten (Brottsutredning)

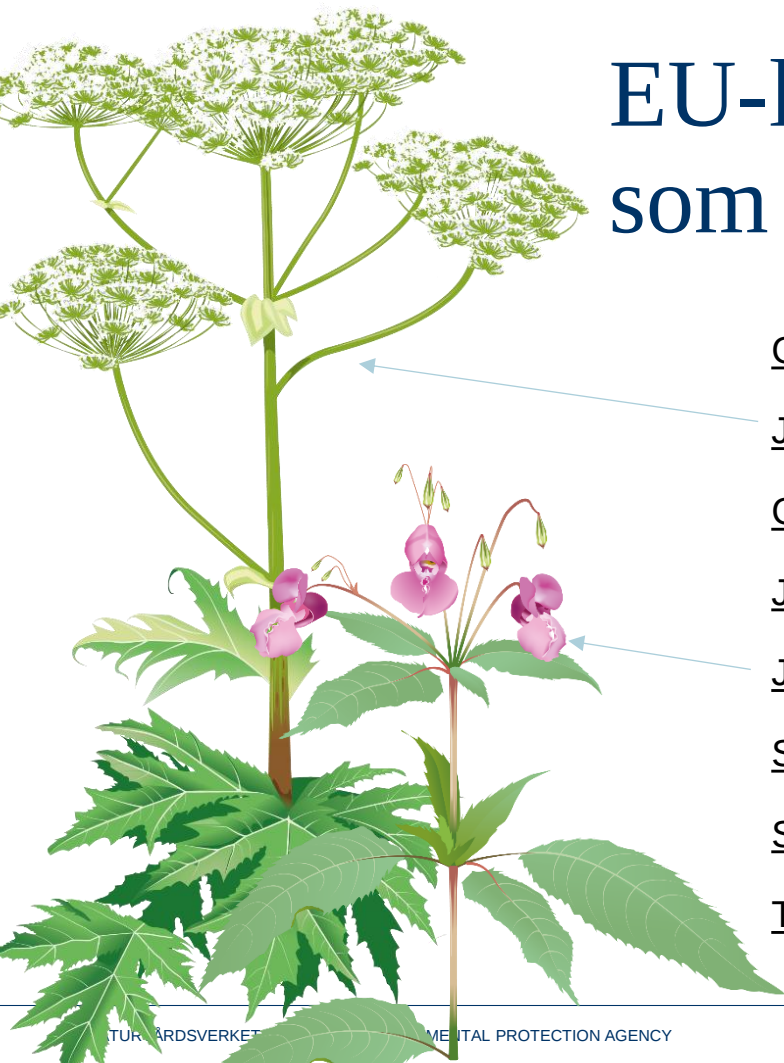
Andra aktörer (exempel)

- Större markägare/förvaltare
 - Skog/jordbruk
 - Stadsmiljöer, grönområden, trädgårdar, kyrkogårdar
- Växtodlare/handlare
- Branschorganisationer
 - Växter
 - Frakt/transport
- Privatpersoner
- Aktörer inom exploatering (entreprenörer)
- Kommuner
- Avfallsbolag
- Svenska Jägarförbundet

Vilka arter?

EU-listade landlevande växter som är etablerade i Sverige

Gudaträd, *Ailanthus altissima*

Jätteloka, *Heracleum mantegazzianum*

Gul skunkkalla, *Lysichiton americanus*

Japansk träddödare, *Celastrus orbiculatus*

Jättebalsamin, *Impatiens glandulifera*

Sidenört, *Asclepias syriaca*

Syrenslide, (*Rubrivena (tidigare Koenigia) polystachya*)

Tromsöloka, *Heracleum persicum*

Gudaträd *Ailanthus altissima*

Särskilt
intressant
för er!

Ursprung: Kina

Varför: Prydnadsträd.

Spridning: Frön och rotskott.

- Flytt av jord som kan innehålla växtmaterial – hög risk.
- Hantering av trädgårdsavfall- hög risk.
- Rengör redskap- hög risk.

Problem: täta bestånd, allergi, skador på infrastruktur.

Jättebalsamin *Impatiens glandulifera*

Särskilt
intressant
för er!

Ursprung: Himalya

Varför: Tålig, stor och fin trädgårdsväxt.

Spridning: Frön

- Flytt av jord som kan innehålla växtmaterial – hög risk.
- Hantering av trädgårdsavfall- hög risk.
- Rengör redskap- hög risk.

Problem: Stora täckande bestånd. Mycket dött material. Sprids längre sträckor med vatten.

Några främmande arter som är eller riskerar att bli invasiva i Sverige

Blomsterlupin, *Lupinus polyphyllus*

Kanadensiskt gullris, *Solidago canadensis*

Parkslide, *Reynoutria japonica*, tidigare *Fallopia japonica*

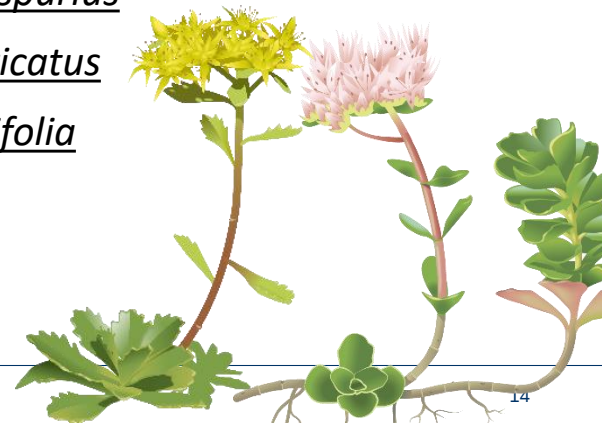
Sibiriskt fetblad, *Phedimus hybridus*

Kaukasiskt fetblad, *Phedimus spurius*

Spärroxbär, *Cotoneaster divaricatus*

Strandkotula, *Cotula coronopifolia*

Vresros, *Rosa rugosa*

Spärroxbär *Cotoneaster divaricatus*

Spärroxbär

Ursprung: Kina

Varför: Tålig och fin trädgårdsväxt

Spridning: Frön

- Flytt av jord som kan innehålla frön – hög risk.
- Hantering av trädgårdsavfall- hög risk.
- Rengör redskap- hög risk.

Problem: Stora täckande bestånd (mattor).

Oxbär- olika arter att se upp för!

veitchoxbär *Cotoneaster veitchii*

Kärlväxter

Mycket hög risk (SE)

rosenoxbär *Cotoneaster dielsianus*

Kärlväxter

Mycket hög risk (SE)

lingonoxbär *Cotoneaster horizontalis*

Kärlväxter

Mycket hög risk (SE)

häckoxbär *Cotoneaster lucidus*

Kärlväxter

Mycket hög risk (SE)

spärroxbär *Cotoneaster divaricatus*

Kärlväxter

Mycket hög risk (SE)

flockoxbär *Cotoneaster multiflorus*

Kärlväxter

Mycket hög risk (SE)

rynkoxbär *Cotoneaster bullatus*

Kärlväxter

Mycket hög risk (SE)

ljusbladigt oxbär *Cotoneaster laetevirens*

Kärlväxter

Hög risk (HI)

skogholmsoxbär *Cotoneaster × suecicus*

Kärlväxter

Hög risk (HI)

spaljéoxbär *Cotoneaster ascendens*

Kärlväxter

Hög risk (HI)

krypoxbär *Cotoneaster dammeri*

Kärlväxter

Hög risk (HI)

Sibiriskt fetblad *Phedimus hybridus*

Särskilt
intressant
för er!

Ursprung: Ryssland

Varför: Tålig och fin trädgårdsväxt

Spridning: Rotskott

- Flytt av jord som kan innehålla växtmaterial – hög risk.
- Hantering av trädgårdsavfall- hög risk.
- Rengör redskap- hög risk.

Problem: Stora täckande bestånd (mattor).

Kaukasiskt fetblad *Phedimus spurius*

Särskilt
intressant
för er!

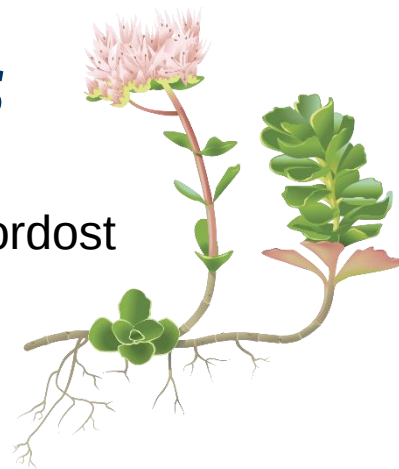
Ursprung: Kaukasien (nordost om Turkiet)

Varför: Tålig och fin trädgårdsväxt

Spridning: Rotskott och frön

- Flytt av jord som kan innehålla växtmaterial- hög risk.
- Hantering av trädgårdsavfall- hög risk.
- Rengör redskap- hög risk.

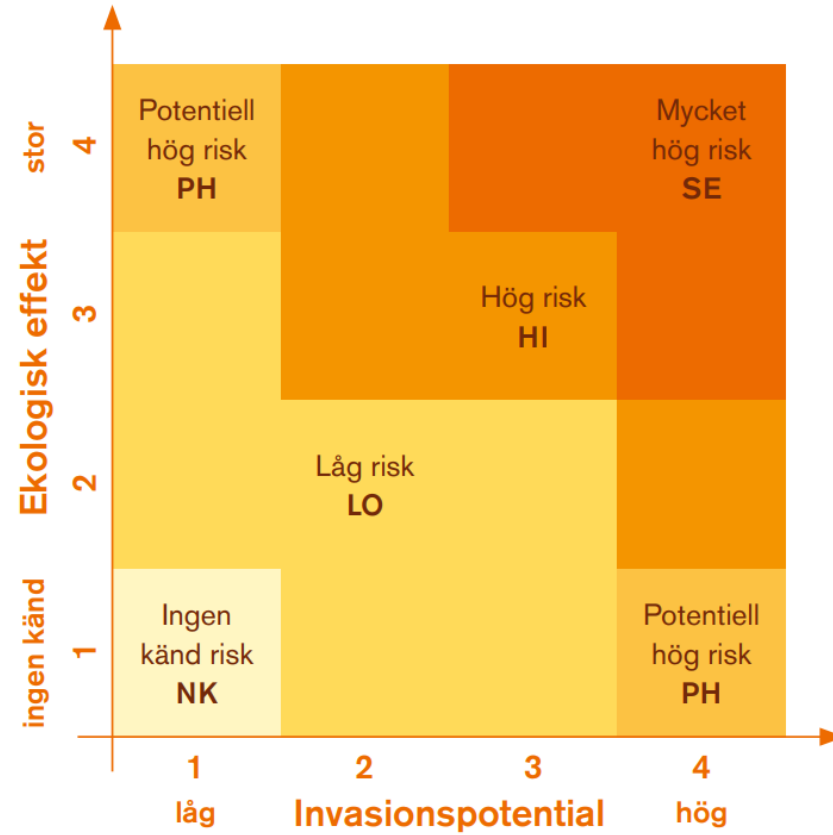
Problem: Stora täckande bestånd (mattor).

Riskklassningen: Bedömning av invasivitet

- Klassificering av främmande arters effekter på biologisk mångfald i Sverige.
- Enbart främmande arter
 - Dvs. arter som har introducerats till svensk natur efter år 1800
- **Ny analys av Artdatabanken 2024/2025**

Risklista 2024 - Artfakta från SLU

Artdatabanken

ARTDATABANKEN

Artfakta

Meny

Start

Risklista för främmande arter 2024

SLU Artdatabanken har på uppdrag av Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten riskklassificerat 1622 taxa. Risken avser sannolikheten att de utgör, eller kan komma att utgöra, en risk för inhemsk biologisk mångfald. För riskklassificeringsarbetet används metoden GEIAA. [Läs mer om arbetet här](#). Utfallet från riskklassificeringen fastställdes 2025-02-24 och sidans innehåll ändras inte därefter.

Rekommenderad citering

SLU Artdatabanken (2025). Risklista för främmande arter 2024. <https://artfakta.se/risklistor/2024> [2025-05-08]

Sök och filtrera

Rensa

Sök i risklistan

> Risk

> Ekologisk effekt

1622

silvergran *Abies alba*

Kärlväxter

turkgran *Abies cilicica*

Kärlväxter

coloradogran *Abies concolor*

Kärlväxter

Sortera ▾

Exportera

Hög risk (HI)

Låg risk (LO)

Potentiellt hög risk (PH)

Det är bara växter ni behöver tänka på!

Eller...?

<https://youtu.be/5L-K1SRV23g?feature=shared>

Särskilt
intressant
för er!

Övriga arter som ni behöver ha koll på!

Mördarsnigel, *Arion vulgaris*

Svarthuvad snigel, *Krynockillus melanocephalus*

Lövplattmask, *Obama nungara*

Risker och spridning

Så här sprids IAS!

Bli inte en del av spridningskedjan!

Rapportering och bekämpning

Rapportera! www.invasivaarter.nu

Invasiva arter

Här kan du rapportera observationer av vissa invasiva främmande arter. Det vill säga arter som sprider sig snabbt och har en negativ inverkan på den biologiska mångfalden. En del arter finns redan i Sverige, några riskerar att komma hit och en del kommer troligen aldrig att hittas i Sverige. Övriga arter kan rapporteras i formuläret [Rapportera](#).

Allmänhetens rapporter är viktiga för att kunna följa arternas förekomst och utbredning, och för att kunna förebygga fortsatt spridning. Rapporterna av invasiva arter hamnar i [Artportalen](#) om du rapporterar i inloggat läge. Det går även att rapportera utan att vara inloggad, men de rapporterna publiceras först efter granskning.

Vill du bli meddelad om en invasiv art rapporteras i ett område, [skapa en bevakning](#) för arten under fliken Bevakningar.

* = Arten ingår i EU-förordning 1143/2014.

Läs mer om arbetet med invasiva arter hos [Naturvårdsverket](#) och [Havs- och vattenmyndigheten](#).

Upptäck fynd i närheten Fynd i Sverige

Lägg till Mina arter (46)

Arter

Jättebalsamin* Impatiens glandulifera Rapportera Mer ▾	Jätteloka* Heracleum mantegazzianum Rapportera Mer ▾	Tromsöloka* Heracleum persicum Rapportera Mer ▾	Gul skunkkalla* Lysichiton americanus Rapportera Mer ▾	Vit skunkkalla Lysichiton camtschatcensis Rapportera Mer ▾
Smal vattenpest* Elodea nuttallii Rapportera Mer ▾	Vattenpest Elodea canadensis Rapportera Mer ▾	Kabomba* Cabomba caroliniana Rapportera Mer ▾	Vattenhyacint* Eichhornia crassipes Rapportera Mer ▾	Sidenört* Asclepias syriaca Rapportera Mer ▾

Filter

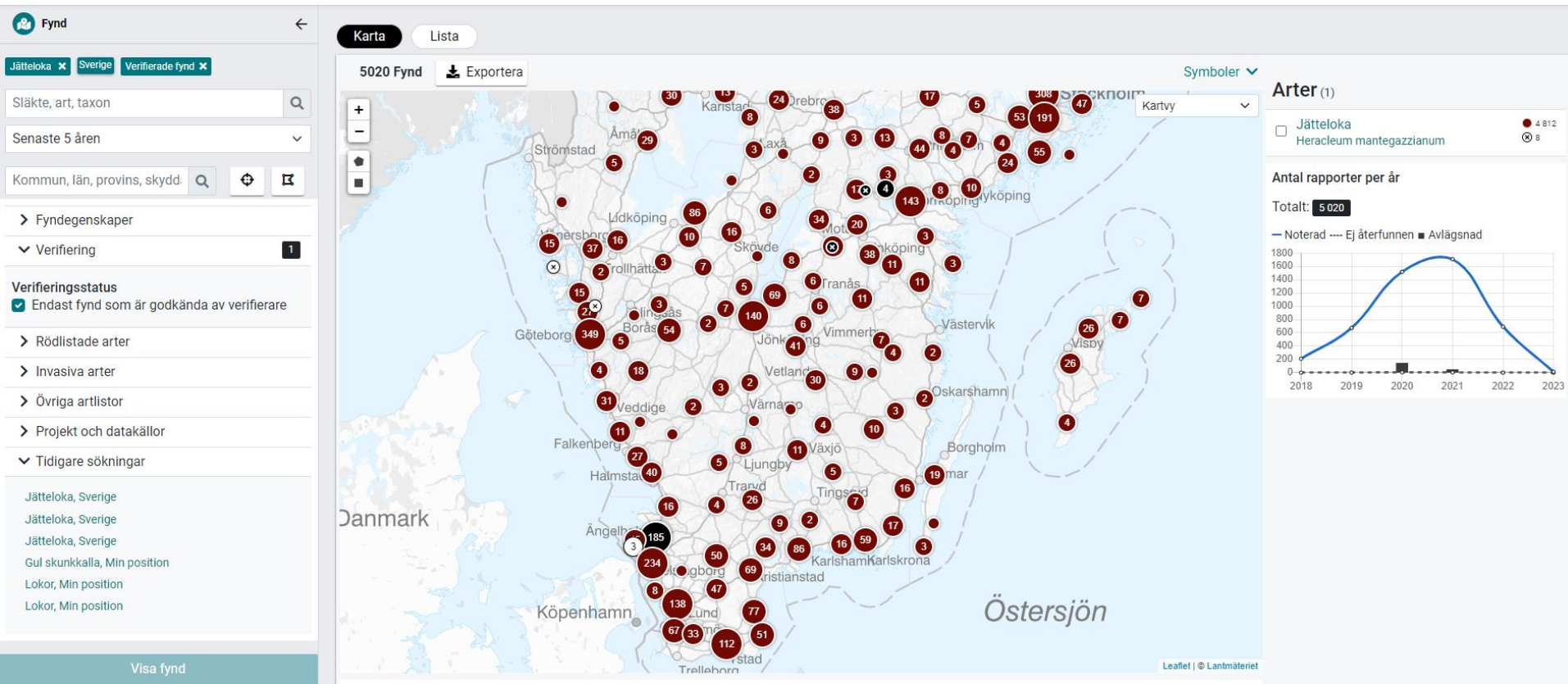
Djur/Växter

☐ Djur
☒ Växter

Svensk förekomst

☒ Påträffade i Sverige
☐ Ej påträffade i Sverige

Fyndkartor

Vägledning om metoder

- NV har vägledning om arter samt deras bekämpningsmetoder
- Generell vägledning om invasiva växter på land: [länk](#)
- Metodkatalog.invasivaarter.nu

Metodkatalog

Slåtter

Parkslide Reynoutria japonica

Risk för invasivitet: **Mycket hög risk**

Jätteslide Reynoutria sachalinensis

Risk för invasivitet: **Mycket hög risk**

 Metodtyp
Mekanisk/fysisk

 Syfte
Populationsbegränsning

 Målgrupp
Allmänhet

 Tillståndsplikt
Nej

 Naturtyp
Jordbrukslandskap
 Sandmiljö
Skog
Urban miljö
Ängsmark/betesmark

 Kostnadsuppskattning
Kan variera mycket beroende på utförare samt storlek och ålder på bestånden. Totalsumman varierar även utifrån i hur många år

Beskrivning

 Mekaniska metoder som till exempel klippning behöver upprepas löpande under hela växtsäsongen för att ha någon effekt på parkslide. Detta görs minst en gång per månad under hela växtsäsongen, gärna oftare. Det är ytterst viktigt att växtavfallet samlas in i säckar och hanteras korrekt.

 Utförs klippningen för sällan hinner parksliden samla ny energi i rötterna. Därför passa inte metoden för vissa bestånd där man har begränsad tillgång (exempelvis ör eller semesterboenden). Åtgärden behöver upprepas i varierande antal år beroende på ålder på beståndet. Parkslide kan reagera på klippning genom att skicka ut rotskott upp till flera meter från ursprungsplantan. Det är därför viktigt att övervaka området runtomkring och löpande ta bort eventuella nya skott som kommer upp.

Utrustning

 För mindre bestånd räcker det med trädgårdssax och soppåse. Större bestånd kan klippas med maskin med vass klinga. Man bör då inte klippa växten allt för nära marken för att undvika att sprida rotdeklar som kan sprätta iväg.

 Om du väljer att klippa med maskin var noggrann med att samla upp

Avslutande medskick

Särskilt relevanta arter i er förvaltning:

- Jättebalsamin (EU-listad)
- Oxbär- flera olika arter
- Kaukasisk fetblad
- Sibiriskt fetblad
- Lövplattmask

Avslutande medskick

- **Sprid kunskapen** i organisationen.
- **Inventera** era fastigheter och **rapportera**.
- **Ta ställning** till vilka arter ni systematiskt ska bekämpa utöver de som omfattas av lagkrav.
- Ta fram **planeringsdokument/handlingsplan** för den bekämpning ni ska utföra och hantering av växtmaterial och jord.
- **Ställ krav** på era entreprenörer.
- **Inköp av plantor**- titta noga efter lövplattmasken!

- ☐ Vi har aktuell information om var invasiva växter finns på vår mark.
- ☐ Vi har tagit ställning till vilka växtarter, utöver de som arter som är kopplade till lagkrav, som ska bekämpas.
- ☐ Vi som arbetar med både förvaltning och mark- och anläggningsarbeten kan identifiera och har god kunskap om de invasiva växtarter som finns i kommunen. Vi har också kunskap om vilka lagkrav som finns och vilka risker för spridning som finns i verksamheten.
- ☐ Vi uppdaterar oss ständigt så att vi utför en korrekt bekämpning för varje art och växtplats, utifrån aktuell kunskap.
- ☐ Vi gör medvetna val och ser till att vi inte använder arter som är, eller riskerar att bli, invasiva när vi planerar och anlägger parker och andra offentliga rum.
- ☐ Vi har rutiner som säkerställer att frön, växtdelar eller rötter från invasiva växtarter inte följer med schaktmassor, jord, maskiner eller utrustning.
- ☐ Vi ställer krav vid upphandling av mark-, transport- eller grönytearbeten att inga invasiva arter skall spridas från, till eller inom kommunens mark.
- ☐ Vi ställer krav på kunskap och riskminimering gällande invasiva arter hos entreprenörer som arbetar på kommunens mark.
- ☐ Vi samverkar med fastighetsägare i närområdet vid bekämpningsåtgärder.
- ☐ Vi följer upp utförd bekämpning av invasiva arter.
- ☐ Vi följer utvecklingen kring till exempel lagstiftning och bekämpningsmetoder och sprider informationen internt.

Tack för er uppmärksamhet!